

LIITOKOKOUSALOITE 2019 KEHITYSVAMMAISTEN TUKILIITON LIITOKOKOUKSELLE**Asumisen tuki**

Vammaispalvelulain hallituksen esityksessä todetaan mm., että asumisen tuen tarkoituksena olisi turvata asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä henkilön tavanomaisessa elämässä suoriutumisessa. Asumisen tuen kokonaisuuden tarkoituksena olisi mahdollistaa se, että **myös vaativaa ja monialaista apua ja tukea tarvitsevat henkilöt voisivat asua mahdollisimman itsenäisesti omassa kodissaan** vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen toimintarajoitteen estämättä.

Toisessa kappaleessa todetaan; lähtökohtana olisi, että henkilöä tuettaisiin **ensisijaisesti asumaan tavallisessa asunnossa ja asumistympäristössä yksilöllisen tarpeen mukaisesti** järjestettyjen palvelujen turvin.

Hallituksen esityksessä todetaan lisäksi, että lakiesitys mahdollistaisi uudenlaisia tapoja vastata asiakkaiden tarpeisiin. Lisäksi olisi varmistettava palvelujen jatkuvuus, pysyvyys, turvallisuus ja toimintavarmuus. Toiseksi viimeisessä kappaleessa todetaan, jos asuminen itsenäisessä asunnossa sinne tuotujen palvelujen turvin ei olisi mahdollista, asuminen ja palvelut voitaisiin järjestää vammaisille henkilöille tarkoitettussa asumispalveluyksikössä. **Tämä pitäisi olla pääsääntönä alussa.**

Ryhmämuotoinen asuminen on osoittautunut useille kehitysvammaisille ihmisille oikeaksi asumismuodoksi, eivätkä monialaista apua ja tukea tarvitsevat kehitysvammaiset henkilöt voi asua itsenäisesti tavallisessa asunnossa, koska avun ja tuen pitää olla päivittäistä, ympärivuorokautista ja jatkuvaa. Syvästi ja vaikeasti kehitysvammaiset ihmiset tarvitsevat ympärivuorokautista apua ja tukea, pelkkä tuki ei riitä. Näillä ratkaisuilla ei saa lisätä paljon apua ja tukea tarvitsevien yksinäisyyttä.

Ryhmämuotoista asumista tulee kehittää eri lähtökohdista kuin hallituksen esityksessä. Liittokokous edellyttää että lakiesityksen linjauksilla ei aiheuteta vahinkoa niille henkilöille, jotka tarvitsevat ryhmämuotoista asumisratkaisua.

Liittokokous velvoittaa liittohallitusta toimimaan ryhmämuotoisen asumisen kehittämiseksi, koska itsenäinen asuminen voi aiheuttaa turvattomuutta ja yksinäisyyttä sekä omaisille huolta läheisen pärjäämisestä. Liittokokous toteaa, että ei saa olla sinisilmäinen myöskään näiden tavoitteiden osalta. Itsenäistä asumista on käytetty kunnissa myös palveluasumisen kustannusten alentamiseksi.

Palvelujen jatkuvuus ja pysyvyys ovat hyviä periaatteita, mutta saattaa käydä niin, että henkilö ei pärjääkään itsenäisessä asumisessa, miten sitten menetellään?

Liittokokous velvoittaa liittohallituksen toimimaan myös siten, että julkinen tuki on käytössä jatkossakin ryhmämuotoisen asumisen rakentamiseen.

Esitämme myös että liittokokous velvoittaa että asumisen kehittämiseen otetaan mukaan Kehitysvammaisten Palvelusäätiö ja KVPS Tukena oy, joilla on vahva asiantuntemus kehitysvammaisten ihmisten asumisesta ja yhteistyötä kehitetään.

Sirpa Pusila
Kymen Kehitysvammaisten Tukipiiri Ry

Sirkka Iljo

Liittohallituksen vastaus aloitteessa esitettyyn asiaan:

Lakiesitys uudeksi vammaispalvelulaiksi raukesi eduskunnassa maaliskuussa. Lakiesitys ei siten edennyt. Alla olevassa vastauksessa, kuten myös aloitteessa, käsitellään rauennutta lakiesitystä.

Uusi vammaislakiesitys on kirjoitettu YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan sopimuksen ja Suomen perustuslain asettamien edellytysten mukaisesti. Lähtökohtana on vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus, itsemääräämisoikeus ja osallisuus. Tarkoituksena on, että eri tavoin vammaiset henkilöt voivat saada yhdenvertaisesti tarvitsemaansa apua ja tukea kukin yksilöllisten tarpeidensa mukaan. Tämän vuoksi laissa on useita erilaisiin tarpeisiin vastaavia palveluita, joihin kaikkiin on subjektiivinen oikeus. Palveluiden tarkoituksena on tukea sitä, että vammaisen henkilö voi saada omat voimavaransa parhaalla mahdollisella tavalla käyttöön. Kehitysvammaisten Tukiliitto on tukenut näitä tavoitteita lakiuudistuksessa ja tarkoituksena on tukea näitä tärkeitä lähtökohtia jatkossakin.

Pykäläesityksen mukaan asumisen tuen sisältö, määrä ja toteutustapa on määriteltävä vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Se on välttämätöntä, koska avun ja tuen tarve riippuu vamman laadun lisäksi hyvin monesta asiasta, kuten esimerkiksi henkilön elämäntilanteesta, iästä ja asuinympäristöstä. Tärkeintä on ottaa huomioon asumisen tukea ja muita palveluita järjestettäessä henkilön omat tarpeet ja toiveet.

Pidämme kannatettavana sitä, että asumisen tukea koskevassa pykäläesityksessä on otettu huomioon YK:n vammaissovinnuksen 19 artiklan mukainen vaatimus ottaa huomioon vammaisen henkilön oma toive siitä, missä ja kenen kanssa haluaa asua. Asumisen tuki järjestetään pykäläesityksen mukaan ensisijaisesti vammaisen henkilön itse valitsemaan asuntoon ja asuinpaikkaan. Tämä vahvistaa vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta, mikä on Kehitysvammaisten Tukiliitonkin toiminnan tavoitteena.

Asumisen tuki on osa palveluiden kokonaisuutta. Palveluiden kokonaisuus voidaan rakentaa siten, että esimerkiksi ryhmämuotoinen asumispalvelu muodostaa ison osan palvelukokonaisuutta ja sitä täydennetään esimerkiksi valmennuksella ja tuella sekä henkilökohtaisella avulla. Toinen vaihtoehto on rakentaa asumisen tuki siten, että se muodostuu monista eri palveluista. Liittohallituksen mielestä tärkeintä on, että käytettävä palveluvalikko täyttää henkilön tarpeet ja toiveet.

Ei ole mahdollista liittona etukäteen ottaa kantaa siihen, mikä asumisen toteuttamistapa on yleisesti kehitysvammaisten henkilöiden kannalta paras. Jokainen henkilö on yksilö omine tarpeineen ja toiveineen. Liitto on korostanut sitä lausunnoissa ja kannanotoissa lakivalmistelun eri vaiheissa. Liitto on muun muassa nostanut esille sitä, että vähäinkin ja sellainen ennakoimaton avun tarve, jota ei etukäteen pysty kuvaamaan, voi olla täysin välttämätöntä. Kehitysvammaisten Tukiliiton vaikuttamistyön tuloksena myös sellaiset kehitysvammaiset henkilöt, joiden avun ja tuen tarve on vähäinen, ovat päässeet lakiesityksen piiriin. Toisaalta liitto on korostanut sitä, että moninasiin useista eri syistä johtuviin avun ja tuen tarpeisiin tarvitaan paljon erilaista osaamista, jota tulee olla kaikkien sitä tarvitsevien käytössä ympäri vuorokauden.

Ei myytävänä! -kansalaisaloitteessa on korostettu erityisesti palveluiden jatkuvuuden ja pysyvyyden merkitystä. Tämä on erityisen merkittävää silloin, kun yhteisen kielen löytäminen ja luottamuksen rakentaminen vie tavallista enemmän aikaa. Kilpailuttamisen haitat korostuvat näissä tilanteissa. Tämä ei tarkoita sitä, että Kehitysvammaisten Tukiliitto ei kannattaisi jokaisen elämäntilanteen ja palvelutarpeen mukaan joustavia palveluita.

Liittohallitus haluaa kiinnittää huomiota siihen, että asumisen tuen tulee järjestämistavasta huolimatta aina sisältää päivittäisissä toimissa tarvittavan avun ja tuen lisäksi ne palvelut, joita vammaisen henkilö tarvitsee hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja ylläpitämiseksi sekä osallisuuden, kommunikaation ja perhe-elämän mahdollistamiseksi. Siksi on tärkeitä kehittää erilaisia avun ja tuen muotoja, jotta osallisuus voi toteutua kaikilla tavoin järjestetyssä asumisessa, eikä tarvitse pelätä yksinäisyyttä ja turvattomuutta.

Liittokokousaloitteessa esitetään, että asumisen kehittämiseen otetaan mukaan Kehitysvammaisten Palvelusäätiö ja KVPS Tukena Oy. Tukiliitto tekee ja kehittää mm. strategisen tason yhteistyötä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön ja KVPS Tukenan kanssa.

Asumisen kehittämisen tueksi on viime vuonna käynnistetty Asumisen tekoja -kumppanuusohjelma. Kumppanuusohjelmaa on valmisteltu STM:m, YM:n, Aran sekä KVANK:n keskeisten toimijoiden yhteistyönä. KVPS on ollut Kehitysvammaisten Tukiliiton lisäksi keskeisimpiä toimijoita kumppanuusohjelman suunnittelu- ja käynnistysvaiheissa sekä asumisen laatuksiteereiden päivittämisessä. On tärkeää, että Kehitysvammaisten Tukiliitto on edelläkävijänä kehittämässä uudenlaisia asumisratkaisuja, joilla voidaan vastata jokaisen elämäntilanteeseen sopiviin, yksilöllisiin avun ja tuen tarpeisiin.

Liittohallituksen esitys liittokokoukselle:

Liittokokous hyväksyy liittohallituksen vastauksen.